

СТАНОВИЩЕ

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ професионално направление: 4.3. *Биологически науки, научна специалност „Антропология“, шифър 01.06.01*

Автор: Албена Бориславова Димитрова, докторант на самостоятелна подготовка

Секция: Антропология и анатомия

Тема: „**Морбофункционална антропометрична характеристика на 8-17 годишни тенисисти**“

Научен консултант: доц. д-р Ивайла Пандурска, ИЕМПАМ, БАН

Със заповед № РД-15-55/18.09.2020 г. на Директора на ИЕМПАМ, БАН съм определена за член на Научното жури за защита на дисертационен труд с автор Албена Бориславова Димитрова за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

От 2016 г. ас. Албена Димитрова започва изследвания в областта на спортната антропология, свързани с разработването на дисертационен труд на тема: „Морбофункционална антропометрична характеристика при 8-17 годишни тенисисти“. През месец януари 2018 г. Албена Димитрова е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка към ИЕМ-ПАМ-БАН по научната специалност „Антропология“ в професионално направление 4.3. „Биологични науки“ със заповед № РД-15-12/24.01.2018 г. на Директора на ИЕМПАМ за период от три години (01.01.2018 - 31.12.2020 г.). Със Заповед № РД-15-56/18.09.2020 г. А. Димитрова е отчислена като докторант с право на защита пред научно жури.

Актуалност на тематиката

Темата на дисертационния труд на докторант А. Димитрова е посветена на проучването на морбофункционалния антропометричен статус на активно спортуващи тенис на корт деца и подрастващи, особеностите в телесния им състав и проявите на телесна асиметрия при тях.

Морфологичните и функционални характеристики на спортистите са от важно значение за техния подбор и селекция и за тяхната успешна реализация в дадената спортна дисциплина. Непрекъснато променящите се през годините състезателни правила и тренировъчни методики налагат периодично да се извършва оценка на антропометричните характеристики и телесен състав на спортистите и в частност на тенисистите, което е важен елемент от спортния подбор, селекцията и здравния контрол на физическото им развитие и е от значение за тяхната успешна реализация.

В този смисъл разработената тема е актуална и е с подчертана научна и приложна значимост. Дисертационната разработка дава възможност да се оценят между половите, между груповите и възрастови различия в изследваните антропометрични характеристики, за да се отдиференцират група признаци имащи значение, както за селекцията на спортистите така и за медико-биологичния контрол през различните етапи от спортното им развитие.

С настоящия труд ас. А. Димитрова поставя началото на развитието на нова за звеното тематика: спортна антропология.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е написан на 273 стандартни страници и е структуриран според общоприетите изисквания: съдържание, списък на използваните съкращения, въведение, ли-

тературен обзор и постановка на проблема, цел и задачи, материал и методи, резултати и обсъждане, изводи, литература. Трудът е онагледен с 45 таблици и 157 фигури.

Въведението кратко и ясно въвежда читателя в предмета на дисертационния труд.

Литературният обзор е структуриран в четири точки, в които са набелязани основните насоки на дисертацията: оценка на физическото развитие, дееспособността и телесния състав при неспортуващи и активно спортуващи деца и подрастващи; латералност на човешкото тяло; антропометрична асиметрия при различните спортни дисциплини и конкретно при тенисисти. Представеният литературен обзор показва добра информираност на докторантката относно изследванията провеждани у нас и в световен мащаб. Цитирани са 205 източника, от които 41 на кирилица и 164 на латиница. Разгледани са както съвременни, така и по-стари публикации, което говори за задълбочено търсене на литературни източници по изследваната тема. Описанието на научната информация от цитираните източници е направено аналитично и със съответен коментар.

В постановката на проблема докторантката разкрива значимостта на разработваната тема и нейната актуалност.

Целта е формулирана ясно, дефинирани са седем задачи, като проведените изследвания съответстват на тяхното изпълнение.

За изпълнението на задачите и постигането на целта са изследвани общо 768 деца и подрастващи между 8 и 17 години - 239 активно спортуващи и 529 неспортуващи, разпределени в три възрастови групи: 8-10 години; 11-13 години; 3 - 14-17 години, съгласно класификацията използвана в спортната практика. Отчетени са голям брой (58) антропометрични показатели, а 33 са проучени билатерално, във връзка с установяване на антропометрична асиметрия.

Научното изследване е извършено основно от докторанта и отговаря на стандартите и критериите за научност и етичност, и е съобразено с нормативната база за провеждане на клинични и научни изследвания с участието на хора.

Методичната част на дисертацията е съставена и описана подробно и показва, че докторантката владее добре и използва класическите и съвременни антропологични и биометрични методи. За оценка на телесния състав и морфофункционалната антропометрична асиметрия е приложен, освен антропометричния метод и сравнително новия и иновативен метод на биоимпедансния анализ. Приложени са и съвременни математико-статистически методи, което гарантира достоверността на резултатите.

Най-съществената част от дисертацията е главата „Резултати и обсъждане”, структурирана в следните раздели:

- Антропометрична характеристика на тенисисти;
- Сравнителен анализ на антропометричната характеристика на спортуващи тенис на kort и неспортуващи подрастващи;
- Морфофункционална антропометрична асиметрия при спортуващи тенис на kort и неспортуващи ученици;

Резултатите са изложени прегледно и ясно. Докторантката последователно описва метричната характеристика на признаките за всяка възрастово-полова група при активно спортуващи тенис на kort и неспортуващи деца и подрастващи; следва сравнителна оценка на между половите различия, направена въз основа на десцендентни формули, чрез които веднага се открояват признаките с най-силно и с най-слабо проявени между полови различия. От особено значение за спортната практика е оценката на телесния състав на спортсмените и антропометричната асиметрия, важни показатели за техния подбор, селекция и конкурентос-

пособност. В края на всеки раздел докторантката прави обобщена оценка на резултатите от направената характеристика. По този начин в синтезиран вид са представени конкретните насоки, в които ще могат да бъдат изведени основните изводи от работата по дисертацията.

Резултатите са онагледени графично и са представени в таблици след всеки раздел, които могат да се използват в спортната практика.

Цялостната ми оценка за глава „Резултати и обсъждане” е, че направените описание, анализи и сравнителни оценки са ясни и точни и доказват аналитичен подход и възможност за формиране на научно обосновани изводи.

Изводите са 6 на брой и отразяват заключенията на докторантката относно морфофункционалната характеристика и степента на асиметрия при спортуващи и неспортуващи деца и подрастващи.

Представената справка за приносите на докторантката включва 2 с оригинален характер, 2 с теоретичен и 2 с научно-приложен характер.

Във връзка с дисертационния труд са публикувани 3 статии, като във всичките докторантката е първи автор, а в една е единствен. Една от статиите е публикувана в чуждо списание. По темата на дисертацията са представени 4 съобщения на научни форуми в страната и в чужбина.

Забележки и препоръки

Допуснати са някои технически неточности, които след разговор с докторантката ще бъдат взети под внимание.

Препоръчвам на докторантката в бъдещата си работа да се стреми към доусъвършенстване на научния стил на представяне на информацията и се надявам, че с натрупване на професионален опит и отчитайки ентузиазма с който тя работи това ще бъде постигнато.

Автореферат

Авторефератът на дисертационния труд е изготвен съгласно изискванията и отразява адекватно и в достатъчен обем съдържанието на дисертацията, както и направените авторски изводи и приноси.

Заключение

Представеният дисертационен труд показва, че докторантката Албена Бориславова Димитрова притежава задълбочени теоретични знания и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване и за извършване на анализи, оценки и обобщения. Той съдържа научни и научно-приложни резултати и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане и Правилника на ИЕМПАМ-БАН.

Въз основа на изложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на членовете на почитаемото Научно жури да присъдят образователната и научна степен „Доктор” по специалност „Антропология”, шифър 01.06.01., професионално направление 4.3. Биологични науки на асистент Албена Бориславова Димитрова.

27.10.2020 г.

Изготвил становището: .....

Доц. И. Пандурска, доктор